

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze

LZG.410.006.11.2015
P/15/110

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze
ul. Podgórna 9a, 65-213 Zielona Góra
T +48 68 410 66 00, F +48 68 410 66 39
lzg@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli P/15/110 - Realizacja zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców gmin województwa lubuskiego, w latach 2013–2015 (I półrocze).

Jednostka przeprowadzająca kontrolę Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze.

Kontroler/Kontrolerzy 1. Lidia Sobkowiak-Mariasz, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 95857 z dnia 24 lipca 2015 r.
2. Oskar Zadrejko, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 95856 z dnia 23 lipca 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 1-4)

Jednostka kontrolowana Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych USKOM sp. z o.o. w Kożuchowie (dalej: Spółka lub USKOM), 67-120 Kożuchów, ul. Moniuszki 7.

Kierownik jednostki kontrolowanej Sławomir Andrzej Trojanowski, Prezes zarządu Spółki od 10.06.2015 r. Poprzednio, od 8.11.2011 r., Marcin Stanisław Szczęsny.

(dowód: akta kontroli str. 5-6)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna¹

Spółka prowadząc zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków nie była należycie przygotowana do realizacji tych zadań, przede wszystkim pod względem finansowym.

Obowiązująca taryfa nie zapewniała samofinansowania się działalności, a ponadto wystąpiło finansowanie skrośne pomiędzy rodzajami działalności prowadzonymi przez spółkę. Związane to było z wysokimi kosztami przekazanej przez Gminę Kożuchów infrastruktury, w szczególności kosztem amortyzacji i podatku od nieruchomości. Spółka przygotowując taryfę, i w konsekwencji ustalając ceny za wodę dla mieszkańców gminy (jedne z wyższych w województwie) musiała brać z jednej strony pod uwagę ww. koszty, aby zapewnić prawidłowość konstruowanej taryfy, a z drugiej - przyjąć ceny na społecznie akceptowalnym poziomie (Gmina nie stosowała dopłat do cen wody). Przyjęte przez Spółkę działania, mające na celu ograniczenie strat wody okazały się nieskuteczne.

Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych dla gminy Kożuchów na lata 2012-2014 nie został wprowadznie w pełni zrealizowany, ale spółka wykonywała również zadania w nim nieujęte i ponosiła koszty bieżących awarii. Objęte kontrolą NIK inwestycje zostały prawidłowo wykonane.

Spółka rzetelnie realizowała działania w zakresie kontroli jakości wody przeznaczonej do spożycia, w szczególności w sytuacji wystąpienia skażeń wody. Pomimo braku formalnego ustanowienia stref ochrony bezpośredniej dla części ujęć wody, prawidłowo je zabezpieczono. W jednym przypadku (ujęcie wody przy

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

ul. Elektrycznej w Koźuchowie z ustaloną strefą ochrony bezpośredniej) nie ogrodzono ujęcia wody, co narusza obowiązujące przepisy.

Spółka nie posiada pełnej informacji na temat sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, co potwierdza brak inwentaryzacji użytkowanych w sieci wodociągowej rur azbestowo-cementowych. Ponadto spółka nie uregulowała - zgodnie z zasadą zanieczyszczający płaci - faktycznego niepodłączenia części sieci kanalizacyjnej do oczyszczalni.

Nie wykonywano również części obowiązków wynikających z pozwoleń wodnoprawnych na pobór wody, w szczególności dotyczących ewidencjonowania lustra wody w ujęciu.

Spółka zawierając umowy z odbiorcami wody, stosowała klauzule niedozwolone wobec konsumentów, a kontrola NIK w zakresie windykacji opłat za wodę wykazała nieprawidłowości skutkujące m.in. przedawnieniem opłat.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Planowanie remontów i kierunków rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, celem zapewnienia mieszkańcom gminy nieprzerwanych dostaw wody

Opis stanu
faktycznego

1.1. Przygotowanie organizacyjne i finansowe do realizacji zadań

1.1.1. PUK „USKOM” Spółka z o.o. powstała w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa komunalnego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Koźuchowie w jednoosobową spółkę gminy Koźuchów, na podstawie aktu z 30.01.1995 r. W KRS jako przedmiot przeważającej działalności wskazano pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody, a pozostałej m.in.: odprowadzanie i oczyszczanie ścieków oraz zbieranie odpadów innych niż niebezpieczne. Spółka jest zatem przedsiębiorstwem wodociągowo-kanalizacyjnym w rozumieniu art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków² (dalej ustawy zzw).

(dowód: akta kontroli str. 7-33)

Kapitał zakładowy Spółki wynosi 37.220.900 zł i dzieli się na 744.418 równych i niepodzielnych udziałów, każdy w wartości nominalnej 50 zł³.

(dowód: akta kontroli str. 34-44)

1.1.2. Na koniec 2013 r. i 2014 r. Spółka wykazała w sprawozdaniach finansowych aktywa w wysokości odpowiednio: 45.619 tys. zł i 45.401 tys. zł, w tym aktywa obrotowe 3.058 tys. zł i 2.496 tys. zł. Zobowiązania i rezerwy stanowiły 8.398 tys. zł i 9.282 tys. zł, w tym z tytułu kredytów i pożyczek 2.629 tys. zł i 2.669 tys. zł, które zostały zaciągnięte przez Spółkę na finansowanie projektów współfinansowanych ze środków unijnych (m.in. *Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Koźuchów*) i na zakup środków trwałych.

W badanym okresie Spółka odnotowała stratę netto wynoszącą:

- 123,6 tys. zł w 2013 r. (przed obciążeniem wyniku rezerwą z tytułu podatku dochodowego osiągnięto zysk 11,4 tys. zł),
- 329,7 tys. zł w 2014 r. (i w takiej samej wysokości stratę brutto).

² Dz. U. z 2015 r., poz. 139.

³ W badanym okresie (od 1.01.2013 r.) dokonano dwóch zmian umowy spółki związanych z dobrowolnym umorzeniem udziałów: w dniu 14.11.2014 r. wprowadzono możliwość umorzenia udziałów, w dniu 28.11.2014 r. obniżono kapitał zakładowy spółki z 43.351.500 zł do kwoty 37.220.900 zł, tj. o kwotę 6.130.600 zł. W dniu 15.05.2015 r. Gmina Koźuchów przeniosła własność ww. udziałów nieodpłatnie na spółkę. Ww. działanie miało na celu pokrycie straty za lata 2008 – 2013.

Przychody ze sprzedaży (ogółem) wyniosły odpowiednio: 7.009 tys. zł i 8.282 tys. zł. Wszystkie wskaźniki rentowności Spółki w tym okresie wykazywały wartości ujemne, co świadczy o braku efektywności wykorzystania majątku i zaangażowanego kapitału oraz braku opłacalności sprzedaży. Ponadto w 2014 r., w stosunku do roku poprzedniego zmniejszył się stopień pokrycia zobowiązań bieżących aktywami obrotowymi, co jest zagrożeniem bezpieczeństwa finansowego firmy.

W badanym okresie przyjęto *Program naprawczy dla Spółki na rok 2014*⁴, mający na celu zwiększenie sprzedaży o 1.743,5 tys. zł i obniżenie kosztów o 31 tys. zł. W wyniku realizacji ww. programu osiągnięto odpowiednio: wzrost przychodów o 1.697,7 tys. zł i obniżenie kosztów o 25,3 tys. zł. *Program naprawczy dla Spółki na rok 2015* zakładał jedynie przeprowadzenie umorzenia udziałów bez wynagrodzenia, co zostało w całości zrealizowane.

(dowód: akta kontroli str. 45-47, 55-58, 66, 70, 74-76, 84-87, 96, 99, 105-107, 111-113, 124-127)

Członek zarządu, główna księgowa Spółki wyjaśniła, że przyczyną kondycji finansowej Spółki jest prowadzenie działalności, które nie generują zysków, tj. prowadzenie składowiska odpadów w Stypułowie, działalność wodociągowo-kanalizacyjna (pomimo, że taryfy na zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków zakładały samofinansowanie się tej działalności, wynik na tej działalności zamknął się stratą), zarządzanie cmentarzami komunalnymi na terenie gminy i administrowanie budynkami gminnymi.

(dowód: akta kontroli, str. 196-200)

Były Prezes zarządu Spółki wyjaśnił, że przyczyny strat Spółki należy rozważać w szerszym okresie niż od 2013 r., w związku z przekazaniem przez właściciela, tj. Gminę Koźuchów aportem majątku o wartości blisko 40 mln zł. W tym momencie pojawiła się po stronie kosztów bardzo wysoka amortyzacja i podatek od nieruchomości dla gminy, które w kolejnych latach spowodowały narastanie strat.

(dowód: akta kontroli str. 449-450)

Wyniki kontroli NIK potwierdzają ww. wyjaśnienia. Działalność w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków zamknęła się stratami: 739,6 tys. zł na koniec 2013 r. i 74,2 tys. zł na koniec 2014 r. Na dzień 30.06.2015 r. ww. działalność przyniosła stratę w wysokości 213 tys. zł.

W latach 2013-2014 Spółka nie występowała o dodatkowe środki na realizację zadań w szczególności w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków, a Rada Miejska w Koźuchowie nie podejmowała uchwały o dopłatach dla którejkolwiek z taryfowych grup odbiorców usług. W celu pokrycia strat z lat ubiegłych umorzono udziały. Środki finansowe będące w dyspozycji Spółki nie pozwalały na pełną realizację zadań, w związku z czym była ona zmuszona zaciągać kredyty i pożyczki – wszystkie (poza kredytem na zakup pojazdów specjalistycznych) były związane z realizacją zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków.

Powyższe dane wskazują na to, że przyjęte taryfy nie zapewniały finansowania działalności, stosownie do art. 20 ust. 2 ustawy zzw i § 13 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Budownictwa z dnia 28 czerwca 2006 r. w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków⁵ (dalej *rozporządzenia w/s określania taryf*). Ponadto Spółka w 2013 r. stosowała niższe

⁴ Uchwała nr 186/2014 Nadzwyczajnego zgromadzenia Wspólników PUK „USKOM” Sp. z o.o. z dnia 1.04.2014 r. w sprawie zatwierdzenia Programu naprawczego dla Spółki na rok 2014 r.

⁵ Dz.U. Nr 127, poz. 886.

stawki amortyzacyjne dla infrastruktury wodno-kanalizacyjnej niż wynika to z przepisów podatkowych. Bez ich zastosowania strata wykazywana w tym roku byłaby wyższa o 672 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 12, 35-44, 63, 68, 69, 89, 111-114, 128)

1.1.3. Zgodnie z obowiązującą w 2013 r. taryfą dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków⁶ wyodrębniono sześć grup taryfowych odbiorców wody, tj. wg ceny wody - gospodarstwa domowe i pozostałych odbiorców, a w ich ramach wg opłat abonamentowych za wodę trzy grupy⁷. Taki sam schemat podziału na grupy taryfowe przyjęto dla usług odprowadzania ścieków.

Taryfa obowiązująca od 1.01.2014 r.⁸ wyróżniła trzy grupy taryfowe odbiorców wody, tj. gospodarstwa domowe rozliczane na podstawie odczytów wodomierzy 2 razy w roku, gospodarstwa domowe rozliczane na podstawie ryczałtu lub na podstawie odczytów comiesięcznych oraz pozostali odbiorcy. Natomiast w zakresie ścieków wyodrębniono gospodarstwa domowe i pozostałych odbiorców.

(dowód: akta kontroli str. 115-122)

Ewidencja księgowa Spółki wyodrębnia koszty oraz przychody związane z poszczególnymi rodzajami działalności przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego (poprzez wyodrębnienie kosztów Wydziału Wodociągów i Kanalizacji⁹ i przychodów ze sprzedaży wody i odprowadzenia ścieków¹⁰), a także pozwala ustalić koszty związane z działalnością inwestycyjną w poprzednim roku obrachunkowym. System finansowo-księgowy nie umożliwia natomiast wydzielenia kosztów stałych i zmiennych, przychodów w odniesieniu do poszczególnych taryf oraz dokonania alokacji niezbędnych przychodów według taryfowych grup odbiorców usług, stosownie do art. 20 ust. 5 pkt 1 i 3 ustawy zzw i § 12 rozporządzenia w/s określania taryf.

(dowód: akta kontroli str. 113-114, 129-156)

1.1.4. Zgodnie z *Regulaminem organizacyjnym* w Spółce wyodrębniono Zakład Wodociągów i Kanalizacji (ZWiK), Zakład Usług Komunalnych, Zakład Gospodarki Mieszkaniowej, Zakład Remontowy „USKOM”, Jednostkę Realizującą Projekt, Pion Głównego Księgowego, stanowisko organizacyjne i Rady Prawnego. W regulaminie określono zakres działania ww. komórek organizacyjnych.

W ZWiK jest zatrudnionych 23 pracowników, w tym: 3 pracowników administracyjnych (kierownik, specjalista ds. rozliczeń, obsługi klienta i promocji i specjalista ds. obsługi klienta i rozliczeń), 6 osób w dziale utrzymania sieci wodno-kanalizacyjnej, 6 osób w dziale produkcji wody i 8 osób w dziale oczyszczania ścieków. Pracownikom ustalono pisemne zakresy czynności i odpowiedzialności¹¹.

(dowód: akta kontroli str. 157-186)

Woda dostarczona przez przedsiębiorstwo wodno-kanalizacyjne (tzw. zużycie wody) stanowiła w 2013 r. - 447,5 tys. m³, w 2014 r. - 483,3 tys. m³, a w pierwszym półroczu 2015 r. - 210,6 tys. m³. Przychody ze sprzedaży wody w 2013 r. wyniosły

⁶ Uchwałą Nr XLVI/244/13 Rady Miejskiej w Koźuchowie z dnia 29 maja 2013 r. przedłużono czas obowiązywania dotychczasowej taryfy za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzenie ścieków.

⁷ Uzależniona od minimalnego przepływu 2,5 m³, 6 m³ i 15 m³ oraz średnicy wodomierza 20 mm, 32 mm i 50 mm.

⁸ Uchwałą Nr LIII/283/13 Rady Miejskiej w Koźuchowie z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie zatwierdzenia taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzenie ścieków, zmieniona uchwałą Nr LIV/299/13 Rady Miejskiej w Koźuchowie z dnia 20 grudnia 2013 r. Uchwałą nr IV/18/14 Rady Miejskiej w Koźuchowie z dnia 30.12.2014 r. przedłużono okres obowiązywania taryf do 31.12.2015 r.

⁹ W jego ramach podział na: -1 wodociąg miasto, -2 wodociąg wieś, -3-oczyszczalnia ścieków 4 – koszty usług świadczonych przez wydział.

¹⁰ W tym: 1- sprzedaż wody miasto, 2 – sprzedaż wody wieś, 3 - przychody za przyjęcie ścieków, 4 – sprzedaż pozostałych usług.

¹¹ Ustalono na podstawie pracowników administracyjnych

2.133,6 tys. zł, w 2014 r. – 2.434,1 tys. zł, a w pierwszym półroczu 2015 r. - 1.149,2 tys. zł¹².

(dowód: akta kontroli str. 89, 113, 187-190, 195, 284-288)

1.1.5. Spółka dysponuje infrastrukturą służącą zbiorowemu zaopatrzeniu w wodę i odprowadzaniu ścieków przekazaną jej w aporcie przez Gminę Koźuchów (w tym siecią wodno-kanalizacyjną). Wyjątkiem są dwa środki trwale stanowiące własność Gminy Koźuchów, znajdujące się w administrowaniu Spółki o łącznej wartości początkowej 216,5 tys. zł. W skład ww. infrastruktury wchodzi m.in.:

- ujęcia wody w Koźuchowie, w Podbrzeziu Dolnym, w Mirocinie Średnim, w Stypułowie, w Lasocinie, w Książu Śląskim, w Radwanowie;
- stacje uzdatniania wody (dalej SUW) w Koźuchowie, w Mirocinie Średnim, w Stypułowie, w Lasocinie, w Książu Śląskim, w Radwanowie;
- oczyszczalnie ścieków w Podbrzeziu Dolnym i w Studzieńcu (w Czci radzu – wyłączona wg książki obiektu).

Sieć wodociągowa obejmowała 98 %-99,5 % mieszkańców gminy, w tym z obszaru miejskiego 100 %, a wiejskiego – 98 % - 99,5 %. Siecią kanalizacyjną było objętych 38,7% mieszkańców, w tym z obszaru miejskiego – 62%, a wiejskiego 3,5%.

(dowód: akta kontroli str. 16-26, 123, 284-288)

1.1.6. Woda dostarczona w stosunku do wody pobranej z ujęć wody stanowiła 63,4% (w 2013 r.), 60,2 % (w 2014 r.) i 51,4 % (w I półroczu 2015 r.). Straty wody¹³ wyniosły łącznie 671,5 tys. m³ i stanowiły one odpowiednio 30,8%, 34,5% oraz 43% wody pobranej. W okresie tym widoczny jest nie tylko relatywnie wysoki poziom strat wody, ale i tendencja wzrostowa. Sposobami zmniejszenia strat wody są m.in. kontrola i regulacja ciśnienia wody¹⁴, monitoring sieci pozwalający na szybką identyfikację wycieków, kradzieży wody, usuwanie wycieków, dokonywanie modernizacji najbardziej awaryjnych sieci, gospodarka wodomierzowa. Spółka zaplanowała działania z zakresu modernizacji awaryjnych sieci i gospodarki wodomierzowej. Działania te, przyjęte w *Programie naprawczym spółki* oraz *Wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych dla gminy Koźuchów na lata 2012-2014*, mające na celu efektywne korzystanie z zasobów wodnych nie przyniosły jednak zakładanych rezultatów. Spółka nie opracowała również całościowego programu oszczędzania wody.

(dowód: akta kontroli str. 106, 126, 187, 189, 262)

W badanym okresie wystąpiło łącznie 89 awarii sieci wodociągowej, w tym w 2013 r. – 41, w 2014 r. – 25, a w I półroczu 2015 r. – 23 awarie.

Wszystkie awarie były usuwane we własnym zakresie, a koszt tych działań wyniósł 44,8 tys. zł w 2013 r., 39,6 tys. zł w 2014 r. i 36,5 tys. zł w I połowie 2015 r. Awarie były usuwane w ciągu maksymalnie 27 godzin.

(dowód: akta kontroli str. 106, 187-190, 262-270, 589-592)

1.1.7. W styczniu 2014 r. Spółka opracowała *Instrukcję postępowania na wypadek pogorszenia się jakości wody*¹⁵, której celem było określenie sposobu postępowania

¹² Na jednego pracownika ZWiK na koniec 2014 r. przypadła: woda wydobyta - 35 tys. m³, woda dostarczona - 21 tys. m³, przychody ze zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków - 168 tys. zł, w tym przychody ze sprzedaży wody - 106 tys. zł i strata na zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków - 3,2 tys. zł.

¹³ Straty wody - ilość wody, która została utracona w sferze procesów dystrybucyjnych (nieszczelności sieci wodociągowej, awarie, błędy w pomiarach itp.). W tej wielkości nie uwzględnia się wody zużytej w procesie technologicznym, np. filtracja wody, czyszczenie filtrów, płukanie sieci itp. Obliczane jako woda pobrana z ujęć minus woda pobrana na własne cele technologiczne minus woda dostarczona.

¹⁴ W spółce ewidencja wydobycia obejmowała również m.in. ewidencję średniej produkcji wody i ciśnienia, co w wypadku istotnych odstępstw od średniej umożliwia identyfikację wystąpienia ewentualnych awarii.

¹⁵ Opracowana przez Kierownika Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w styczniu 2014.

na wypadek pogorszenia parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych jakości wody dostarczanej na terenie miasta i gminy Koźuchów.

(dowód: akta kontroli str. 203-217)

Na poszczególnych odcinkach sieci przerwy w dostawie wody pitnej odpowiedniej jakości trwały łącznie 307 dni, w tym w 2013 r. wyniosły 59 dni, w 2014 r. - 237 dni, a 2015 r. – 11 dni. Ww. były wynikiem awarii sieci (33 dni), braku przydatności wody do spożycia przez ludzi (69 dni) i warunkowej przydatności wody, po przetworzeniu (205 dni).

(dowód: akta kontroli str. 218-224)

Biorąc pod uwagę zanieczyszczenia i skażenia, które wystąpiły w 2014 r., postępowano zgodnie z instrukcją¹⁶, mianowicie:

- po awarii każdorazowo przeprowadzono płukania sieci (poprzez otwarcie hydrantów przy zanieczyszczeniu i badania po płukaniu);
- po skażeniu dokonano wyłączenia z użytkowania odcinka wodociągu (tylko skażenia bakteryjne) i dezynfekcji (również w przypadku awarii);
- miejsca, w których nastąpił brak wody ze względu na prowadzoną akcję zostały zaopatrzone w wodę (zdatną do spożycia przez ludzi) poprzez beczkowsy dostarczone przez Spółkę,
- Spółka informowała Gminę Koźuchów, Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego (dalej PPIS) oraz mieszkańców, a po zakończeniu akcji przesłała informacje do PPIS.

(dowód: akta kontroli, str. 448)

1.2. Plany dotyczące sieci

1.2.1. Spółka, stosownie do art. 21 ustawy zzw, opracowała *Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych na lata 2012-2014* (dalej *WPRiM*), który został uchwalony przez Radę Miejską w Koźuchowie w dniu 9.05.2012 r.

(dowód: akta kontroli str. 232-247)

Do czasu rozpoczęcia kontroli NIK Spółka nie opracowała Wieloletniego planu na lata następne.

(dowód: akta kontroli str. 271-283)

1.2.2. We WPRiM na lata 2012-2014 ujęto przedsięwzięcia racjonalizujące zużycie wody polegające na bieżącym kontrolowaniu wodomierzy, remontach, konserwacjach oraz wymianie nieszczelnych hydrantów i zasuw w ramach remontu sieci wodociągowej, poprawie ściągalności opłat za pobór wody i egzekucję należności oraz sukcesywną wymianę wodomierzy na bardziej dokładne.

W ramach rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych WPRiM przewidywał przedsięwzięcia polegające na modernizacji stacji uzdatniania wody (opracowanie dokumentacji projektowej na modernizację SUW w Koźuchowie i Mirocinie Średnim) remont kapitalny wieży ciśnień (m.in. naprawa obudowy zbiornika), rozbudowę i modernizację sieci wodociągowej (wymiana sieci wodociągowej wykonanej z azbestu w miejscowości Studzieniec, wymianę istniejących hydrantów i zasuw w Gminie Koźuchów, opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej: na terenie byłej jednostki wojskowej, w ul. Kolonia Górską wraz z terenami przemysłowymi po byłej jednostce wojskowej, w miejscowości Czciradz, Podbrzezie Dolne – Kolonia Moniuszki).

¹⁶ Badanie przeprowadzone na próbie skażeń sieci wodociągowej z ujęcia Lasocin, ujęcia Stypułów oraz awarii dotyczącej ujęcia Mirocin w 2014 r.

Ze sprawozdania z wykonania tego planu wynika, że nie zrealizowano w całości uprządkowania sieci hydrantów i wymiany zasuw oraz w trakcie realizacji jest remont wieży ciśnień, w tym nadzór budowlany. Jednocześnie Spółka realizowała zadania w zakresie urządzeń wodociagowych nieujęte w WPRiM, takie jak: budowa/modernizacja w ul. Asnyka, w ul. Kraszewskiego, w ul. Zielonogórskiej, w ul. Garbarskiej, naprawa studni na ul. Krętej/Piaskowej (likwidacja ronda), zakup i montaż zestawu hydroforowego na SUW w Kozuchowie, zakup i montaż nowej pompy na ujęciu wody w Podbrzeziu Dolnym i na przepompowni w ul. Spółdzielczej oraz nowej sprężarki na stacji uzdatniania wody w Stypulowie.

(dowód: akta kontroli str. 232-259)

Z wyjaśnień Kierownika ZWIK (B.B.) wynika, że niewykonanie zadań przewidzianych w WPRiM związane było z koniecznością przedłużenia robót budowlanych i szerokim zakresem prac. Natomiast zadania realizowane poza planem przez Spółkę związane były z awariami (np. naprawa studni, która zapadła się w drodze na ul. Krętej/Piaskowej, awarie pomp na ujęciu w Podbrzeziu Dolnym, na ul. Spółdzielczej, awaria sprężarki, koniecznością wcześniejszego zakupu zestawu hydroforowego w związku z katastrofą budowlaną (zawalenie się fragmentu wieży ciśnień, zakup hydroforu miał być przewidziany w ramach modernizacji SUW na ul. Elektrycznej). Wszelkie prace poza planem poniesione zostały ze środków własnych Spółki.

(dowód: akta kontroli str. 349-352)

1.2.3. Spółka nie sporządziła inwentaryzacji użytkowanych w sieci wodociagowej rur azbestowo-cementowych, o której mowa w § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest¹⁷. Spółka nie posiadała pełnej wiedzy o rodzaju i ilości wyrobów azbestowych zastosowanych w użytkowanej sieci wodociagowej (np. w 2015 r. dokonano odkrycia rur cementowo-azbestowych w miejscowości Stypulów oraz Mirocin Średni). W WPRiM ujęto wymianę w 2012 r. sieci wodociagowej wykonanej z azbestu w miejscowości Studzieniec i zadanie to wykonano.

(dowód: akta kontroli, str. 246, 251, 289-290)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Obowiązujące w badanym okresie taryfy nie zapewniały samofinansowania działalności przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjnego, a określone w nich ceny i stawki opłat za świadczone przez przedsiębiorstwo usługi nie zapewniały osiągnięcia niezbędnych przychodów. Spółka kalkulując taryfy nie przewidziała marży zysku, a dodatkowo stosowała obniżone stawki amortyzacji (w 2013 r.).

Działalność w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków zamknęła się stratami: 739,6 tys. zł na koniec 2013 r.¹⁸ i 74,2 tys. zł na koniec 2014 r.¹⁹. W I półroczu 2015 r. ww. działalność przyniosła stratę w wysokości 213 tys. zł²⁰. Dodatkowo, kalkulując taryfy nie przyjęto marży zysku (o której mowa

¹⁷ Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31

¹⁸ Wg „analizy styczeń – grudzień 2013” w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę - strata 507,9 tys. zł, zbiorowego odprowadzania ścieków - strata 231,7 zł.

¹⁹ Wg „analizy sprzedaży i kosztów działalności spółki USKOM za okres od 1.01.2014 r. do 31.12.2014 r. zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę - zysk 42,8 tys. zł, a zbiorowego odprowadzania ścieków- strata 116.993,34 zł.

²⁰ Wg ksiąg rachunkowych przychody wyniosły 1.836 tys. zł, a koszty 2.049 tys. zł.

w § 6 pkt 6 rozporządzenia w/s określania taryf), co powoduje, że w przypadku sprzedaży niższych wielkości niż prognozowane lub powstania wyższych kosztów niż założone przy jej konstruowaniu, powstaje strata na ww. działalności.

Tym samym taryfy nie spełniały wymogów określenia:

- taryf na podstawie niezbędnych przychodów (art. 20 ust. 2 ustawy zzw),
- taryfowych cen i stawek opłat w taki sposób, żeby zapewnić uzyskanie z opłat odbiorców usług przychodów na poziomie zapewniającym samofinansowanie się działalności przedsiębiorstwa oraz zysku (§ 13 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia w/s określania taryf).

(dowód: akta kontroli str. 111-122, 301, 322)

Członek zarządu, główna księgowa Spółki wyjaśniła, że *opracowując taryfę (...) brano pod uwagę średnią sprzedaż wody z kilku lat ponieważ zakładano, że nastąpi wzrost sprzedaży wody w związku z powstającymi nowymi zakładami pracy. Prognozowano zwiększenie zatrudnienia, a co za tym idzie wzrost sprzedaży. Ponadto w programach naprawczych zakładano systematyczną wymianę opomiarowania (wodomierzy) celem ograniczania strat na sprzedaży wody i ścieków. Prognozując wysokość kosztów eksploatacyjnych brano pod uwagę ich wysokość w poprzednim roku obrachunkowym. Dokonano również wykluczenia niektórych z nich z uwagi na to, że stanowiły jednorazowy wydatek i nie przewidywano, że pojawi się on w okresie obowiązywania taryfy. Ponadto uwzględniono zmniejszenie wysokości kosztów w związku z przeprowadzanymi re negocjacjami umów z dostawcami usług oraz materiałów. W taryfie uwzględniono koszty eksploatacyjne, jak również koszty amortyzacji i podatku od nieruchomości, które stanowią duże obciążenie dla działalności wodno-kanalizacyjnej. Konstruując wniosek taryfowy nie ma możliwości rzeczywistego, precyzyjnego oszacowania wszystkich kosztów i przychodów w kolejnym okresie taryfowym. Konstruując taryfę Spółka przyjęła marżę zysku na poziomie 0% z uwagi na to, że wzrost cen obowiązującej taryfy już stanowił duże obciążenie dla mieszkańców gminy Koźuchów. Przyjęcie marży zysku na wyższym poziomie spowodowałoby wyższy, nieakceptowalny społecznie wzrost cen.*

(dowód: akta kontroli str. 196, 200)

Z wyjaśnień byłego Prezesa zarządu wynika, że *przy opracowywaniu taryf zarząd zakładał obniżenie kosztów prowadzonej działalności wod. – kan. poprzez m.in. redukcję zatrudnienia, obniżenie kosztów energii elektrycznej, obniżenie przez Gminę podatku, obniżenie amortyzacji, jak również zwiększenie przychodów z tytułu podniesienia ceny za wodę i ścieki, oraz opłaty abonamentowej. Niestety w okresie obowiązywania taryfy część założonych redukcji nie udało się zrealizować, a co istotne Gmina nie obniżyła podatku do poziomu wcześniej zaproponowanego – 0,5% wartości budowli. Kolejnym istotnym czynnikiem był fakt mniejszej sprzedaży wody niż założona ilość przez zarząd w oparciu o dane historyczne.*

(dowód: akta kontroli str. 450-451)

W 2013 r. Spółka stosowała stawki amortyzacyjne dla infrastruktury wodno-kanalizacyjnej nowo wybudowanej i przyjmowanej do użytkowania, ustalone na podstawie dłuższego okresu amortyzacji środków trwałych niż wynika to z przepisów podatkowych. Ww. stawki Spółka stosowała począwszy od 2012 r. Różnica między amortyzacją bilansową, a podatkową liczoną według wyższych stawek określonych w załączniku nr 1 do ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych²¹ wyniosła: 744.374 zł w 2012 r. i 807.043 zł w 2013 r. Ponadto utworzono rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego

²¹ Dz.U. z 2014 r., poz. 851 ze zm.

w wysokości odpowiednio: 124.944 zł²² i 135.072 zł²³. Wprowadzenie niższych stawek amortyzacyjnych spowodowało poprawę wyniku finansowego w latach 2012-2013 o 1.291.401,21 zł (poprzez obniżenie kosztów amortyzacji o 1.551.417 zł i utworzenie rezerwy 260.016 zł). Stosowanie stawek amortyzacyjnych innych niż wynika z przepisów podatkowych zostało przyjęte w obowiązującej polityce rachunkowości.

Pomimo, że obniżenie kosztów w ten sposób służyło poprawie wyniku finansowego nie zapewniło ono samofinansowania się działalności przedsiębiorstwa oraz zysku (§ 13 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia w/s określania taryf). W ww. okresie ZWIK w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków wykazał stratę w wysokości 971,4 tys. zł oraz 739,6 tys. zł.

Reasumując taryfa nie została ustalona rzetelnie.

(dowód: akta kontroli str. 47, 53, 68, 140, 227-231, 311)

Członek zarządu, główna księgowa wyjaśniła, że z uwagi na potrzebę uzyskania społecznej akceptowalności taryf podjęto decyzję o obniżeniu stawek amortyzacyjnych. Wpłynęło to również na zmniejszenie kosztów amortyzacji – kosztów rodzajowych i poprawę wyniku finansowego.

(dowód: akta kontroli str. 197, 200)

2. Stosowana w Spółce ewidencja księgowa nie umożliwia wydzielenia kosztów stałych i zmiennych, przychodów w odniesieniu do poszczególnych taryf oraz dokonania alokacji niezbędnych przychodów według taryfowych grup odbiorców usług, stosownie do art. 20 ust. 5 pkt 1 i 3 ustawy zzw i § 12 rozporządzenia w/s określania taryf.

Zgodnie z art. 20 ust. 5 pkt 1 i 3 ustawy zzw ewidencja księgowa powinna w szczególności umożliwiać m.in.: wydzielenie kosztów stałych i zmiennych, przychodów związanych z poszczególnymi rodzajami działalności przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego, a także w odniesieniu do poszczególnych taryf i dokonanie alokacji niezbędnych przychodów według taryfowych grup odbiorców usług. Z § 12 rozporządzenia w/s określania taryf wynika, że dla potrzeb alokacji kosztów system finansowo-księgowy przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych powinien zapewniać ewidencjonowanie i przetwarzanie danych zgodnie z odrębnymi przepisami, w szczególności powinien umożliwiać podział na poszczególne grupy taryfowe odbiorców usług.

(dowód: akta kontroli str. 113-114, 135-137)

Wg Członka zarządu, głównej księgowej *nieprawidłowość ta wynikała z braku koncepcji procentowego rozdzielenia tych kosztów na poszczególne grupy. Nieprawidłowość ta zostanie usunięta przy opracowaniu kolejnej taryfy, która wejdzie w życie od stycznia 2016 roku.*

(dowód: akta kontroli str. 197-198, 200-201)

3. Pomimo, że Spółka przyjęła określone w *Wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych dla gminy Koźuchów na lata 2012-2014* i w *Programie naprawczym dla Spółki na rok 2014* działania zmierzające do ograniczenia strat wody okazały się one nieskuteczne, a Spółka w całym badanym okresie wykazywała wyższe niż przeciętne straty wody, które zwiększały się.

Straty wody wyniosły 218 tys. m³ (w 2013 r.), 276,8 tys. m³ (w 2014 r.) i 176,7 tys. m³ (I połowa 2015 r.) i stanowiły odpowiednio: 30,8%, 34,5% oraz 43%

²² 19 % x 657.598,67 zł (różnica w wysokości amortyzacji 744.374,17 zł – amortyzacja od wartości środków dotowanych, która jest obojętna do celów podatkowych 86.775,50 zł)

²³ 19 % x 710.904,21 zł (różnica w wysokości amortyzacji 807.043,04 zł – amortyzacja od wartości środków dotowanych, która jest obojętna do celów podatkowych 96.138,83 zł)

wody pobranej. Tym samym straty te należy oceniać jako wyższe niż przeciętne²⁴. Art. 31 ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne²⁵ stanowi, że korzystanie z wód nie może powodować marnotrawstwa wody. Na ww. straty złożyły się zarówno straty rzeczywiste (awarie) i straty pozorne (niedokładne pomiary - wypływy nieobjęte pomiarami lub różnice w czasie pomiaru poszczególnych kategorii).

(dowód: akta kontroli str. 106, 126, 187, 189, 195)

Odnosząc się do strat wody były Prezes zarządu wyjaśnił, że: *w miejscowości Stypułów Spółka posiadała bardzo duży wyciek wody, którego przez długi okres czasu nie można było zlokalizować – ostatecznie w 2014 r. okazało się, że woda z pękniętej rury znalazła ujście w stawie. W wyniku rozmów z mieszkańcami, jak również analiz strat wody nastąpiło przypuszczenie, że część mieszkańców w miejscowościach wiejskich posiada drugie nielegalne przyłącze wody. W związku z tym zarząd podjął decyzję o wprowadzeniu tzw. abolicji dla osób, które ujawnią ten fakt. Jak dobrze pamiętam abolicja zaczęła obowiązywać od 1.06.2015 r. Zarząd podjął decyzję o modernizacji pompowni wody w miejscowości Broniszów oraz Mirocin Górny, a po przeprowadzonej modernizacji planowane było opomiarowanie SUW oraz pompowni. Wyniki dałyby informacje o odcinkach, w których występują jedne z najwyższych strat. W okresie letnim Spółka otrzymywała także informacje o poborach wody przez rolników z hydrantów, jak również przez mieszkańców na cele budowlane. Mimo zgłaszania informacji odpowiednim służbom, jak również wysyłaniem pracowników Spółki w teren nie udało się ustalić sprawców.*

(dowód: akta kontroli str. 452)

Według Prezesa zarządu i Kierownika ZWIK główną przyczyną strat wody i ich wzrostu w w/w okresie były awarie wodociągów, niekontrolowane wycieki wody, niedokładność urządzeń pomiarowych oraz tzw. nierejestrowane zużycie wody. *Istotnym elementem wpływającym na wysokość strat miały również skażenia sieci wodociągowej (konieczność każdorazowego płukania całej sieci po dezynfekcjach). Wynik może wynikać również z czasookresu rozliczeń. Obecnie zmieniono sposób rozliczania - wprowadzono odczyty comiesięczne. Wprowadzono wzmożone kontrole wodociągów oraz rozpoczęto prace związane z wymianą opomiarowania.*

(dowód: akta kontroli str. 349, 351, 441-443)

Spółka nie opracowała programu oszczędzania wody, w którym całościowo zostałyby ujęte działania zmierzające do ograniczenia strat wody.

W celu ograniczenia strat w *Programie naprawczym dla Spółki na rok 2014* przyjęto m.in. kontynuację systematycznej wymiany opomiarowania (wodomierzy) na bardziej dokładne. Wg programu wstępne szacunki wskazywały na możliwość ograniczenia strat na wodzie, a tym samym wzrost sprzedaży na poziomie 15%. W 2014 r. Spółka założyła 10 % ograniczenie strat na sprzedaży wody od wszystkich odbiorców, przez co spodziewała się wzrostu przychodów na poziomie 80.000 zł. Ze sprawozdania z realizacji tego programu wynika, że wprowadzenie wymiany wodomierzy głównych w blokach spółdzielni mieszkaniowej Odrodzenie spowodowała dokładniejsze odczyty i wzrost sprzedaży o 14,7 tys. zł, jednak łączne koszty wymiany urządzeń pomiarowych mogą sięgnąć nawet 1 mln zł. W celu zmniejszenia strat wody wynikających, w szczególności, z awaryjności sieci, nie zinwentaryzowanych i nie opomiarowanych poborów (w tym kradzieży wody) w *WPRiM* przyjęto intensyfikację działań polegających na bieżącym kontrolowaniu wodomierzy, remontach, konserwacjach oraz wymianie nieszczelnych hydrantów

²⁴ Procentowy wskaźnik wody niesprzedanej w polskich systemach zaopatrzenia w wodę dla przedsiębiorstw zaopatrujących od 10.000 do 20.000 mieszkańców wynosił średnio 15,9%. Sozański M. 2002, Wybrane uwarunkowania ekonomiczne działalności przedsiębiorstw. [w:] Sozański M., Dymaczewski Z. (red.) Wodociągi i kanalizacja w Polsce, Polska Fundacja Ochrony Zasobów Wodnych, Poznań-Bydgoszcz.

²⁵ Dz.U. z 2015 r., poz.469.

i zasuw w ramach remontu sieci wodociągowej, poprawie ściągłości opłat za pobór wody i egzekucję należności oraz sukcesywną wymianę wodomierzy na bardziej dokładne.

Wg Prezesa zarządu Spółki *nieskuteczność ww. działań była spowodowana działaniami losowymi, związanymi z awariami na sieciach i skażeniami. Ponadto Spółka nie posiada wystarczających środków na realizację wszystkich koniecznych działań, w szczególności taryfa nie zapewnia pokrycia w/w kosztów w całości. Szacunkowy koszt działań pozwalający ograniczyć straty do poziomu ok. 19% może sięgnąć około 1,5 mln zł.*

(dowód: akta kontroli, str. 106, 126, 238-239, 441-443)

4. Pomimo, że Spółka w 2015 r. realizuje inwestycje w zakresie urządzeń wodociągowych (np. remont wieży ciśnień) i planuje budowę urządzeń wodociągowych lub urządzeń kanalizacyjnych, w okresie od 1.01.2015 r. do czasu rozpoczęcia kontroli nie opracowała Wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych na okres od 2015 r. i lata następne. Stosownie do art. 21 ust. 1 ustawy zzw, przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne opracowuje wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych będących w jego posiadaniu. Poprzednio obowiązujący Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych na lata 2012-2014 wygasł z końcem 2014 r. W trakcie kontroli przedłożono Burmistrzowi Koźuchowa stosowny projekt²⁶.

(dowód: akta kontroli str. 232-247, 271-283, 800-809)

Z wyjaśnień Prezesa zarządu Spółki wynika, że *od grudnia 2014 r. do 1.09.2015 r. trwały prace nad projektem [...]. Dokument był wielokrotnie modyfikowany w związku z uwagami osób sprawdzających projekt planu. Ostateczną wersję przekazano 1.09.2015 r.*

(dowód: akta kontroli str. 442, 444)

Były Prezes zarządu Spółki wyjaśnił, że *zarząd opracował projekt Wieloletniego planu..., jednak czekał na założenia finansowe nowej perspektywy środków z UE, tak aby można było złożyć plan wraz z pełnym montażem finansowym.*

(dowód: akta kontroli str. 453)

5. Spółka stosując w sieci wodociągowej rury cementowo-azbestowe nie sporządziła inwentaryzacji użytkowanych wyrobów azbestowych, o której mowa w § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest (...). Spółka nie przekazywała również marszałkowi województwa lubuskiego corocznej „Informacji o wyrobach zawierających azbest”. Obowiązek przekazywania ww. informacji wynika z § 10 ust. 2 wymienionego rozporządzenia.

W efekcie powyższego Spółka nie posiadała dokładnych informacji o rodzaju i miejscu użytkowania wyrobów zawierających azbest a prowadzona przez marszałka województwa baza azbestowa nie została zaktualizowana o wyroby azbestowe użytkowane przez USKOM.

W wyjaśnieniach Prezes zarządu podał, że nie posiada dokładnej wiedzy o ilości rur azbestowo-cementowych zastosowanych na sieciach wodociągowych i kanalizacyjnych, ponieważ nie ma dokładnej inwentaryzacji sieci na terenie Gminy Koźuchów i z uwagi na dużą rotację na stanowisku kierowniczym ZWIK nie było możliwości uzyskania takiej wiedzy. Prezes zarządu zobowiązał się do przekazania

²⁶ W dniu 1.09.2015 r. i po zmianach w dniu 8.09.2015 r.

marszałkowi województwa informacji o użytkowanych wyrobach zawierających azbest, wraz z inwentaryzacją, do dnia 31.01.2016 r.

Były Prezes zarządu wyjaśnił, że wg *mojego stanu wiedzy informacja nt. istnienia fragmentów sieci azbestowej powinna znajdować się zarówno w Spółce, jak i gminie. Nie pamiętam, abym składał „Informację o wyrobach zawierających azbest” do Marszałka Województwa. Dodatkowo zdarzyło się, że podczas awarii odkryliśmy fragment sieci azbestowej w Mirocinie Średnim, który planowany był do wymiany w 2015 r.*

W projekcie WPRiM na lata 2015-2017 przewidziano inwentaryzację sieci wodno-kanalizacyjnych.

(dowód: akta kontroli, str. 246, 251, 289-290, 454, 807-809)

Ocena cząstkowa

Wprawdzie niemal wszyscy mieszkańcy Gminy mają możliwość korzystania z sieci wodociągowej, jednak wysoki poziom strat i awaryjność sieci wskazują na istniejące potrzeby w zakresie modernizacji infrastruktury. Barię w skutecznym wykonywaniu przez Spółkę zadań w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków są niewystarczające źródła finansowania, których podstawą powinna być taryfa. Podejmowane działania mające na celu ograniczenie strat, okazały się nieskuteczne, a w świetle braku wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych na okres od 2015 r. i lata następne działania planistyczne należy uznać za niewystarczające. Dodatkowo brak inwentaryzacji sieci, w tym zawierającej azbest oraz wyodrębnienia kosztów wg grup taryfowych stanowi czynnik utrudniający planowanie remontów i kierunków rozwoju sieci.

2. Realizacja działań służących zapewnieniu dostaw wody przydatnej do spożycia oraz ich skuteczność

2.1. Wykonywanie obowiązków

Opis stanu faktycznego

2.1.1. Spółka posiadała zezwolenie na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzenia ścieków, o którym mowa w art. 16 ust. 1 ustawy zzw, wydane na czas nieokreślony²⁷.

(dowód: akta kontroli, str. 331-337)

2.1.2. Spółka posiadała również pozwolenie na świadczenie usług komunalnych w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych z terenu miasta i gminy Koźuchów, o którym mowa w art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach²⁸. Zgodnie z pozwoleniem nieczystości płynne ciekłe, transportowane i unieszkodliwiane powinny być w oczyszczalniach ścieków w Podbrzeziu Dolnym i w Studzieńcu. Obie oczyszczalnie wyposażone są w punkt zlewny ścieków. W pozwoleniu jako sprzęt, jakim mają być świadczone usługi wymieniono dwa pojazdy. Po przyjęciu do użytkowania w 2014 r. dwóch kolejnych środków transportu nieczystości płynnych nie zostały one ujęte w ww. pozwoleniu.

(dowód: akta kontroli str. 338-345)

Spółka nie zgłosiła również wykonywania przewozów drogowych na własne potrzeby, w konsekwencji nie uzyskała zaświadczenia o dokonany zgłoszeniu,

²⁷ Decyzja Burmistrza Koźuchowa NR 0049/9/2002 z 29.08.2002 r.

²⁸ Dz. U. z 2013 r., poz. 1399 ze zm.

pomimo takiego obowiązku wynikającego z art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym²⁹. W trakcie kontroli ww. nieprawidłowości usunięto.

(dowód: akta kontroli str. 346-348)

2.1.3. Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy zzw, obowiązujący w Gminie Koźuchów został uchwalony³⁰ w dniu 29.03.2007 r. W regulaminie określono m.in. prawa i obowiązki przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego w zakresie dostarczania wody przeznaczonej do spożycia i odprowadzania ścieków. W badanym okresie obowiązywał jeden wzorzec umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, stosowany przez Spółkę w umowach z konsumentami. W okresie od 1.01.2013 r. do 30.06.2015 r. Spółka zawarła ponad 660 umów o zaopatrzeniu w wodę i odprowadzanie ścieków. Analiza ww. regulaminu, wzorca umownego i 10 wybranych losowo umów zawartych z osobami fizycznymi wykazała, że dostarczanie wody odbywało się na podstawie pisemnych umów z odbiorcami, a zastosowany wzorzec umowy zawierał elementy wymienione w art. 6 ust. 3 ustawy zzw.

Wzorzec umowy i zbadane umowy z odbiorcami naruszały interesy odbiorców wody, ponieważ zawierały klauzule umowne, uznane w przypadku innych przedsiębiorstw przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, jako niedozwolone.

(dowód: akta kontroli, str. 353-385)

2.1.4. Stosownie do wymagań art. 122 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 37 pkt 1 ustawy Prawo wodne, Spółka posiadała aktualne pozwolenia wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód (pobór wód podziemnych) dla wszystkich siedmiu wykorzystywanych ujęć wody (łącznie 18 studni), położonych w miejscowościach: Mirocin Średni, Stypułów, Radwanów, Podbrzezie Dolne, Koźuchów, Lasocin, Książ Śląski.

(dowód: akta kontroli str. 386 - 424)

2.1.5. Realizując obowiązki wyszczególnione w pozwoleniach wodnoprawnych w zakresie poboru wód podziemnych Spółka:

- prowadziła odczyty poboru wody z poszczególnych ujęć, z częstotliwością większą niż wynikało to z pozwoleń wodnoprawnych,
- poddawała analizie laboratoryjnej wodę przeznaczoną do spożycia, zarówno w ramach nadzoru przez PPIS, jak i w ramach badań automonitoringowych,
- prowadziła analizę wody surowej w zakresie wskaźników fizykochemicznych,
- prowadziła analizę odprowadzanych wód nadosadowych.

Jednocześnie Spółka nie prowadziła jednolitej, całościowej ewidencji ilości wydobytej wody, nie ewidencjonowała obserwacji lustra wody statycznego i dynamicznego, do czego była zobowiązana pozwoleniem wodnoprawnym, a analizę odprowadzanych wód nadosadowych prowadzono rzadziej niż przewidziano w pozwoleniu wodnoprawnym.

(dowód: akta kontroli str. 435-436)

Nadmienić należy, że w związku z ostrzeżeniem Państwowej Służby Hydrologicznej Nr 1/2015 z 13.08.2015 r. o wystąpieniu zjawiska niżówki hydrogeologicznej w płytko występujących poziomach wodonośnych o zwierciadle swobodnym na terenie m.in. województwa lubuskiego Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie wydał zalecenia:

²⁹ Dz.U. z 2013 r., 1414 ze zm.

³⁰ Uchwała Rady Miejskiej w Koźuchowie NR VII/36/07 z 29.03.2007 r.

- zwiększenia częstotliwości pomiarów ilości pobranej wody,
- przeprowadzania cotygodniowego pomiaru poziomu zwierciadła wody w studniach wchodzących w skład ujęcia
- zapewnienia dostaw wody do spożycia ze względu na brak wody w indywidualnych studniach gospodarskich.

(dowód: akta kontroli str. 437-438)

Kierownik ZWiK wyjaśniła, że w związku z wystąpieniem suszy hydrogeologicznej na terenie Gminy Koźuchów wprowadzono okresowe ograniczenia poboru wody (prośby o ograniczenie poborów wody, zakaz podlewania trawników i napełniania basenów). Kontrolowano stan wydobycia oraz zwrócono się do MZGK o możliwość dostaw wody w przypadku jej braku. Otrzymano jedno zgłoszenie dotyczące niskiego poziomu wody w studni w Mirocinie Górnym. W latach ubiegłych nie było podobnych problemów.

(dowód: akta kontroli str. 350-352)

2.1.6. Na siedem ujęć wody pitnej, strefa ochronna została formalnie ustanowiona i istniała w latach 2013 – 2015 tylko w przypadku dwóch ujęć wody: w Koźuchowie przy ul. Elektrycznej oraz w Podbrzeziu Dolnym (tzw. teren ochrony bezpośredniej). W odniesieniu do pozostałych ujęć nie ustanowiono bezpośrednich stref ochronnych. Nie wyznaczono również terenu ochrony pośredniej żadnego z ujęć wody. Zgodnie z art. 51 pkt 1 ustawy Prawo wodne w celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, a także ze względu na ochronę zasobów wodnych, mogą być ustanawiane strefy ochronne ujęć wody, z art. 52 ust. 1 i 2 ww. ustawy wynika, że strefę ochronną, stanowi obszar, na którym obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wody i dzieli się ją na teren ochrony bezpośredniej i pośredniej.

Ogłędziny przeprowadzone na pięciu ujęciach wody (w Radwanowie, Mirocinie Średnim, Stypułowie, Podbrzeziu Dolnym i w Koźuchowie, ul. Elektryczna) wykazały, że:

- pomimo formalnego niewyznaczenia stref ochrony bezpośredniej trzech ujęć wody (w Radwanowie, Mirocinie Średnim i Stypułowie) ujęcia były ogrodzone i w dwóch przypadkach³¹ oznakowane tablicami zawierającymi informacje o ujęciu wody, strefie ochrony bezpośredniej i zakazie wstępu osób nieupoważnionych. W pobliżu ujęć w Mirocinie Średnim i w Stypułowie znajdują się budynki mieszkalne, teren nie jest objęty kanalizacją, a potencjalne zagrożenie dla ujęcia mogą stanowić nieszczelne zbiorniki bezodpływowe.
- w przypadku ujęć z ustanowioną strefą ochrony bezpośredniej, spełnione zostały wymogi określone art. 53 ust. 1 i 2 ustawy Prawo wodne, natomiast nie przestrzegano lub nie w pełni przestrzegano nakazów, o których mowa w art. 53 ust. 3 ustawy Prawo wodne. W Koźuchowie przy ul. Elektrycznej nie ogrodzono w pełni strefy, a w Podbrzeziu Dolnym tablica zawierająca informacje o ujęciu wody i zakazie wstępu osób nieupoważnionych była spękana, ale możliwa do odczytania. W trakcie kontroli tablica została wymieniona.

Ponadto stwierdzono, że na terenie ujęcia w Koźuchowie przy ul. Elektrycznej znajduje się niezabezpieczony wąż do studzienki. W trakcie kontroli studzienka została zabezpieczona.

(dowód: akta kontroli str. 438, 439, 568, 821-844)

³¹ W Mirocinie Średnim i Stypułowie. W Radwanowie ujęcie nie było oznakowane.

2.1.7. Dla użytkowanych ujęć i stacji uzdatniania wody oraz oczyszczalni ścieków Spółka prowadziła książki obiektów budowlanych stanowiącą dokument przeznaczony do zapisów dotyczących przeprowadzanych badań i kontroli stanu technicznego, remontów i przebudowy, zgodnie z art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 Prawo budowlane³². Na wszystkich stacjach uzdatniania wody i oczyszczalniach ścieków przeprowadzana była coroczna kontrola elementów budynku, budowli i instalacji narażonych na szkodliwe wpływy atmosferyczne i niszczące działania czynników występujących podczas użytkowania obiektu oraz instalacji gazowych oraz przewodów kominowych, zgodnie z art. 62 ust. 1 Prawa budowlanego. We wszystkich obiektach w 2014 r. stwierdzono średni lub zadowalający stan techniczny wymagający konserwacji lub remontu.

(dowód: akta kontroli, str. 630-631)

2.1.8. Stosownie do art. 122 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 37 pkt 2 ustawy Prawo wodne, Spółka posiadała pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie wód, tj. wprowadzanie do gruntu oczyszczonych ścieków z oczyszczalni w Studzieńcu oraz na wprowadzanie do rzeki Kożusznia oczyszczonych ścieków z oczyszczalni w Podbrzeziu Dolnym. Decyzją z 2.07.2015 r. zmieniono ostatnie z ww. pozwoleń, uwzględniając w nim sposób postępowania w przypadku rozruchu, zatrzymania działalności lub awarii urządzeń istotnych dla realizacji pozwolenia, w związku z przeprowadzaną modernizacją oczyszczalni.

(dowód: akta kontroli, str. 425-434, 593-594)

2.1.9. Nasycenie siecią wodociągową na terenie gminy jest dużo wyższe niż kanalizacyjną³³. Dodatkowo, w toku kontroli ustalono, że część sieci kanalizacji sanitarnej³⁴ nie jest podłączona do oczyszczalni ścieków w Podbrzeziu Dolnym, a ścieki trafiają do cieku Kożusznia. W zakresie wprowadzania do rzeki Kożusznia ścieków Spółka posiada pozwolenie wodnoprawne w odniesieniu do oczyszczonych ścieków z oczyszczalni w Podbrzeziu Dolnym. Spółka nie posiada natomiast pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie ścieków pochodzących z sieci kanalizacyjnej nie podłączonej do oczyszczalni w Podbrzeziu Dolnym i nie ponosi podwyższonych opłat za korzystanie środowiska.

(dowód: akta kontroli str. 187, 190, 288, 553, 555)

W zakresie posiadanych pozwoleń wodnoprawnych na odprowadzanie oczyszczonych ścieków z oczyszczalni Spółka wykonywała obowiązki wynikające z pozwoleń wodnoprawnych, tj. w zakresie prowadzenia stosownej dokumentacji, dokonywania i ewidencjonowania, bilansowania przepływów, badania jakości ścieków. Oczyszczalnia ścieków posiadała aktualną *Instrukcję obsługi oczyszczalni*. Osady ściekowe były wywożone na wysypisko odpadów komunalnych w Stypułowie. W badanym okresie Spółka nie zagospodarowywała ww. osadów, w szczególności rolniczo.

W trakcie kontroli NIK, wystąpiło zanieczyszczenie rzeki Kożusznia w związku z wprowadzeniem do niej ścieków nieodpowiadających warunkom pozwolenia wodnoprawnego przez oczyszczalnię ścieków w Podbrzeziu Dolnym, która jest modernizowana. Ścieki dopływające do oczyszczalni kierowane były do kolektora zewnętrznego omijającego urządzenie oczyszczające (tzw. bajpas) i wprowadzane do rzeki Kożusznia. Od dnia 10.08.2015 r. pobierane są codziennie próbki ścieków surowych i oczyszczonych oraz próbki wody z odbiornika poniżej i powyżej wylotu

³² Dz. U. z 2013 r. poz. 1409 ze zm.

³³ Różnica długości pomiędzy ww. sieciami stanowiła 119,5 km. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 25,9 km, a wodociągowej – 145, 4 km.

³⁴ Ul. 1 Maja, ul. Kolorowa, ul. Drzymały, ul. Polna w Kożuchowie

ścieków. Wykonawca wskazał, że czynnikiem wpływającym na jakość odpływu ma fakt znacznego pogorszenia dopływu i wysoka temperatura. Aktualnie ograniczono odprowadzanie ścieków z oczyszczalni do rzeki Kożusznica, tj. ścieki dowożone przekierowano na inną oczyszczalnię i uruchomiono część oczyszczalni ścieków.

(dowód: 596-629, 650, 653, 672, 810, 854-865)

2.1.10. Zgodnie z obowiązującą taryfą dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków w 2013 r.³⁵ opłata brutto:

- za 1 m³ pobranej wody dla gospodarstw domowych wynosiła 4,73 zł, a dla pozostałych odbiorców 5,83 zł;
- za 1 m³ odprowadzanych ścieków dla gospodarstw domowych wynosiła 5,08 zł, a dla pozostałych odbiorców 6,63 zł;
- abonamentowa za wodę w trzech grupach³⁶ wyniosła 3,76 zł, 6,02 zł, 9,41 zł, a za ścieki w tych grupach: 3,78 zł, 6,06 zł i 9,46 zł.

Tym samym wyodrębniono po sześć grup taryfowych dla odbiorców wody i sześć grup taryfowych w zakresie odprowadzania ścieków.

W 2014 r. (i w 2015 r.)³⁷ opłata brutto:

- za 1 m³ pobranej wody dla gospodarstw domowych wynosiła 5,38 zł, a dla pozostałych odbiorców – 5,94 zł;
- za 1 m³ odprowadzanych ścieków dla gospodarstw domowych wynosiła 5,30 zł, a dla pozostałych odbiorców 6,89 zł;
- abonamentowa, dla gospodarstw domowych w trzech grupach³⁸ wyniosła odpowiednio 4,68 zł, 5,09 zł i 5,09 zł, a dla pozostałych odbiorców – 5,69 zł.

Przyjęta taryfa nie zapewniała uzyskania niezbędnych przychodów (opis powyżej) i nie eliminowała subsydiowania skrośnego, co było niezgodne z § 3 pkt 1 lit a i c rozporządzenia w/s określania taryf.

W odniesieniu do gospodarstw domowych cena brutto za dostarczoną wodę wynikająca z obowiązującej w 2015 r. taryfy była wyższa o 40 % od przeciętnej ceny w województwie lubuskim³⁹ wynoszącej 3,86 zł/m³, a za odprowadzane ścieki niższa - średnia cena w województwie wynosiła 6,62 zł/m³.

(dowód: akta kontroli str. 115-122)

Były Prezes zarządu wyjaśnił, że przyczyną wysokich cen jest to, że USKOM jako jedna z niewielu w województwie lubuskim jest właścicielem infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej.

(dowód: akta kontroli str. 451-452)

Prezes zarządu wyjaśnił, że wysokość cen za wodę w gminie Kożuchów związana była z uwzględnieniem w taryfie kosztów zrealizowanych, przekazanych do eksploatacji i planowanych inwestycji.

(dowód: akta kontroli str. 577, 579, 580)

2.1.11. Zgodnie z art. 5 ust. 1a ustawy zzw, przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne ma obowiązek prowadzenia regularnej wewnętrznej kontroli jakości

³⁵ Uchwałą Nr XLVII/244/13 Rady Miejskiej w Kożuchowie z dnia 29 maja 2013 r. przedłużono czas obowiązywania dotychczasowej taryfy za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzenie ścieków.

³⁶ Uzależniona od minimalnego przepływu 2,5 m³, 6 m³ i 15 m³ oraz średnicy wodomierza 20 mm, 32 mm i 50 mm.

³⁷ Uchwałą Nr LIII/283/13 Rady Miejskiej w Kożuchowie z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie zatwierdzenia taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzenie ścieków, zmieniona uchwałą Nr LIV/299/13 Rady Miejskiej w Kożuchowie z dnia 20 grudnia 2013 r. Uchwałą nr IV/18/14 Rady Miejskiej w Kożuchowie z dnia 30.12.2014 r. przedłużono okres obowiązywania taryf do 31.12.2015 r.

³⁸ Uzależniona od sposobu rozliczania: na podstawie odczytów wodomierzy 2 razy w roku, na podstawie ryczałtu i na podstawie odczytów comiesięcznych.

³⁹ Dane zawarte na www.cena-wody.pl.

wody. Spółka, w ramach wewnętrznej kontroli, zaplanowała 87, a zrealizowała 256 poborów próbek z ujęć wody⁴⁰. Badanie próbek wody USKOM zlecał pięciu podmiotom, wszystkie dysponują akredytowanym laboratorium.

W wyniku przeprowadzonej kontroli wewnętrznej oraz nadzoru sanitarnego stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych wartości parametrów wody, odpowiednio 34 razy i 13 razy. Najczęściej przekroczenia dotyczyły następujących parametrów wskaźnikowych:

- bakterii grupy coli – 25 razy, w tym 13 razy w Lasocinie, 10 razy w Stypułowie oraz 2 razy w Koźuchowie;
- manganu – 16 razy, w tym 6 razy w Koźuchowie, po 4 razy w Książu Śląskim i Mirocinie Średnim oraz w Stypułowie – 2 razy;
- mętności – pięciokrotnie, w tym 2 razy w Mirocinie Średnim i 3 razy w Koźuchowie.

W wyniku powyższego w badanym okresie PPIS wydał 11 decyzji, w których wyrażał warunkową zgodę na przydatność wody do spożycia⁴¹ oraz 7 decyzji o braku przydatności wody do spożycia oraz do celów gospodarczych, pochodzącej z wodociągu publicznego.

(dowód: akta kontroli str. 219-221, 736-779)

2.1.12. W badanym okresie Spółka przeprowadziła, m.in. kontrole ilości i jakości odprowadzanych ścieków bytowych i ścieków przemysłowych oraz kontrole przestrzegania warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych przez dostawców ścieków⁴² (art. 9 ust. 3 ustawy zzw).

(dowód: akta kontroli str. 455-456)

2.1.13. Spółka sporządzała i przekazywała marszałkowi województwa coroczne informacje o zakresie korzystania ze środowiska, o których mowa w art. 286 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska⁴³. W zakresie objętym pozwoleniami wodnoprawnymi, dane w zakresie poboru wody i odprowadzania ścieków wykazane zostały prawidłowo. Opłata za korzystanie ze środowiska została naliczona we właściwej wysokości i odprowadzona na rachunek urzędu marszałkowskiego⁴⁴.

Informacje o ilości i rodzaju nieczystości ciekłych odebranych z obszaru gminy sporządzane były kwartalnie i przekazywane burmistrzowi, zgodnie z art. 90 ust. 1 i 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Wykazane ilości nieczystości przekazanych do stacji zlewnej była zgodna z danymi z oczyszczalni ścieków.

(dowód: akta kontroli, str. 457-532)

2.1.14. W oparciu o próbę 11 dłużników, którzy wg ewidencji księgowej posiadali najwyższe kwotowo zaległości na koniec 2014 r. w łącznej wysokości 65.660 zł, co stanowi 8% ogółu należności Spółki za wodę stwierdzono, że podejmowane działania zmierzające do wyegzekwowania zaległości nie były skuteczne, a należności w łącznej wysokości 24.296,66 zł w związku z brakiem działań

⁴⁰ W 2013 – 112 próbki, w 2014 r. – 130 próbek, w I połowie 14 próbek.

⁴¹ Wg 9 decyzji i oceny jakości wody, z powodu obecności bakterii woda używana do spożycia wyłącznie po przegotowaniu, przydatna do celów gospodarczych, lecz nie należy dopuścić aby dostała się do jamy ustnej. Dodatkowo wystąpiły 2 sytuacje warunkowej przydatności do spożycia z uwagi na przekroczenie parametru fizykochemicznego (mętność w ujęciu Koźuchów oraz mangan i żelazo w Mirocinie Średnim).

⁴² W 2014 r. w dwóch zakładach przemysłowych, w wyniku których stwierdzono podwyższone stężenia zanieczyszczeń, jednak zgodne z pozwoleniami; w 2015 r. wg harmonogramu kontroli tego rodzaju uzgodnionego z Komendantem Straży Miejskiej.

⁴³ Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 ze zm.

⁴⁴ W 2015 r. płatność opłaty za 2014 r. została rozłożona na 12 rat, ostatnia płatna do 29.04.2016 r.

zmierzających do przerwania biegu przedawnienia, uległy do końca 2014 r. przedawnieniu.

(dowód: akta kontroli str. 453, 454, 541 - 543, 553-557, 559-565)

2.2. Realizacja inwestycji

2.2.1. W ramach rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych WPRiM na lata 2012-2014 przewidywał do realizacji 20 zadań, w tym w 2012 r., - dziewięć, w 2013 r. - siedem, a w 2014 r. – cztery. Łączne nakłady finansowe na realizację tych zadań miały wynieść 9.091 tys. zł⁴⁵.

Finansowanie ww. inwestycji stanowiły: środki własne USKOM (2.431 tys. zł), środki z PROW i LRPO (3.530 tys. zł), z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego⁴⁶ (1.060 tys. zł), pożyczka z WFOŚiGW (2.071 tys. zł). Zadania ujęte w WPRiM realizowane są przede wszystkim ze źródeł zewnętrznych.

Spośród największych zadań ujętych w WPRiM na 2012-2014, w I połowie 2015 r. trwał nadal remont wieży ciśnień⁴⁷, nie wykonano budowy sieci kanalizacyjnej w rejonie Kolonia Górská oraz budowy sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej we wsi Podbrzezie Dolne – Rejon ul. Tuwima, Norwida i przyległe, ponieważ wykonawca dokumentacji projektowej nie dokonał tego w terminie⁴⁸. Ponadto Spółka realizowała zadania niewymienione z WPRiM na 2012-2014, co było związane z awariami, prace poza planem poniesione zostały ze środków własnych Spółki (opis powyżej).

(dowód: akta kontroli str. 232-259, 349-352, 811-813)

2.2.2. Kontrolą prawidłowości wydatków na realizację zadań służących zbiorowemu zaopatrzeniu w wodę i odprowadzaniu ścieków objęte zostały następujące inwestycje:

- *Budowa sieci wodno-kanalizacyjnej w miejscowości Podbrzezie Dolne* – za cenę brutto 503.439 zł;
- *Dostawa wraz z transportem i montażem zestawu hydroforowego z pompami* – za cenę brutto 74.292 zł.

Ww. wydatki zostały poniesione zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych, a inwestycje wykonane zgodnie z umową. Prowadzone inwestycje posiadały wymagane zezwolenia i decyzje.

(dowód: akta kontroli str. 569-575, 813-815)

2.3. Nadzór oraz współpraca z innymi organami

2.3.1. Stosownie do § 20 pkt 1 umowy Spółki, rada nadzorcza w Spółce powinna składać się z trzech osób, dwóch wybieranych przez zgromadzenie wspólników i jednej wybranej przez pracowników Spółki. W badanym okresie zgromadzenie wspólników powoływało członków rady nadzorczej zgodnie z postanowieniami umowy Spółki na okres 3 lat.

Osoby powołane do rady nadzorczej jako reprezentanci gminy, stosownie do art. 10a ust. 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej⁴⁹, legitymowały się zdany egzaminem dla kandydatów na członków rad nadzorczych

⁴⁵ W WPRiM ujęte było również zakończenie finansowe wraz z rozliczeniem etapu I „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Kozuchów.

⁴⁶ Na odrestaurowanie zabytkowej wieży ciśnień.

⁴⁷ Wartość 1.326 tys. zł.

⁴⁸ Wartość odpowiednio 3.025 tys. zł i 2.251 tys. zł.

⁴⁹ Dz.U. z 2011 r., Nr 45, poz. 236.

spółek Skarbu Państwa, w zw. z § 5 pkt 3 rozporządzenia w sprawie szkoleń i egzaminów dla kandydatów na członków rad nadzorczych spółek, w których Skarb Państwa jest jedynym akcjonariuszem⁵⁰. W przypadku członka rady nadzorczej (pełniącego tę funkcję od 26.05.2015 r.) stwierdzono, że w tym samym czasie (od 24.06.2015 r.) był on członkiem więcej niż jednej rady nadzorczej naruszając art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi⁵¹.

(dowód: akta kontroli, str. 6, 30, 632-641)

2.3.2. Na podstawie protokołów z posiedzeń rady nadzorczej i przedkładanych sprawozdań ustalono, że rada wypełniała obowiązki wynikające z art. 219 § 1 i § 3, art. 220 ustawy z dnia 15 września 200 r. Kodeks spółek handlowych⁵², tj. sprawowała stały nadzór nad działalnością Spółki we wszystkich dziedzinach jej działalności, w szczególności oceniała sprawozdania finansowe Spółki.

(dowód: akta kontroli 642-688)

2.3.3. W kontrolowanym okresie dwaj członkowie zarządu powoływani byli uchwałami rady nadzorczej Spółki, zgodnie z art. 10a ust. 6 ustawy o gospodarce komunalnej⁵³. W latach 2013-2014 każdego roku przyznawano nagrody roczne prezesowi i członkowi zarządu Spółki. W 2013 r. decyzję o przyznaniu nagrody podjęło zgromadzenie nadzwyczajne wspólników (Burmistrz Koźuchowa) na wniosek rady nadzorczej, stosownie do art. 10 ust. 2 ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi. W roku 2014 nagroda dla prezesa zarządu przyznana została decyzją Burmistrza Koźuchowa, a nagrodę dla członka zarządu rada nadzorcza przyznała na wniosek prezesa (na podstawie zapisów w umowie Spółki).

(dowód: akta kontroli, str. 689-701)

2.3.4. Kontrola jakości zaopatrywania w wodę oraz ochrony środowiska prowadzona była w Spółce m. in. przez PPIS (28 kontrole) i Lubuskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska (3 kontrole). Kontrole PPIS dotyczyły warunków sanitarno-technicznych stacji uzdatniania wody i wodociągu (9 kontrole), sprawdzały wykonywanie obowiązków lub wykonanie decyzji, wdrożone działania naprawcze, usunięcie uchybień/nieprawidłowości (14 kontrole), a także przeprowadzono kontrolę tematyczną zleconą przez LWIS oraz Wojewodę Lubuskiego (1 kontrola) i kontrole stanu sanitarnego cmentarzy (4 kontrole).

(dowód: akta kontroli, str. 739-742, 761-764, 784-787, 794-797, 816-820)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Pomimo przyjęcia do użytkowania w 2014 r. dwóch środków transportu nieczystości płynnych⁵⁴ pozwolenie na świadczenie usług komunalnych w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych z terenu miasta i gminy Koźuchów, nie zostało zmienione w zakresie wykazu sprzętu, jakim będą świadczone usługi. Dopiero w trakcie kontroli NIK został złożony przez Spółkę

⁵⁰ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 września 2004 r. w sprawie szkoleń i egzaminów dla kandydatów na członków rad nadzorczych spółek, w których Skarb Państwa jest jedynym akcjonariuszem (Dz. U. Nr 198, poz. 2038 ze zm.)

⁵¹ Dz.U. z 2013 r., poz.254 ze zm.

⁵² Dz. U. z 2013 r., poz. 1030 ze zm.

⁵³ W czasie trwania kontroli pracą spółki kierował prezes powołany 10.06.2015 r. Poprzedni prezes kierował spółką od 8.11.2011 r. W dniu 11.06.2013 rada nadzorcza spółki dodatkowo powołała członka zarządu.

⁵⁴ Cysterna asenizacyjna, zabudowana na podwoziu MAN, przyjęta do użytkowania 6.02.2014 r.; wóz asenizacyjny z ciągnikiem przyjęty do użytkowania 31.12.2014 r.

właściwy wniosek i decyzją z dnia 6.08.2015 r.⁵⁵ Burmistrz Koźuchowa zmienił dotychczasowe pozwolenie uzupełniając je o nowe środki transportu. Z wyjaśnień Prezesa zarządu wynika, że przyczyną nieprawidłowości było niedopatrzenie pracownika zajmującego się pozwoleniami.

(dowód: akta kontroli str. 338-345)

2. Spółka nie zgłosiła wykonywania przewozów drogowych na własne potrzeby, w konsekwencji nie uzyskała zaświadczenia o dokonaniu zgłoszenia, pomimo takiego obowiązku wynikającego z art. 33 ust. 1 ustawy o transporcie drogowym. Zgodnie z tym przepisem przewozy drogowe na potrzeby własne mogą być wykonywane po uzyskaniu zaświadczenia potwierdzającego zgłoszenie przez przedsiębiorcę prowadzenia przewozów drogowych jako działalności pomocniczej w stosunku do jego podstawowej działalności gospodarczej⁵⁶. Prezes zarządu wyjaśnił, że Spółka wykonując transport nieczystości płynnych nie dokonała zgłoszenia, z powodu niedopatrzenia pracownika – wniosek był przygotowywany w marcu 2013 r. jednak nie został złożony w Starostwie Powiatowym w Nowej Soli. Niedopatrzenie zostało naprawione w dniu 11.08.2015 r. złożeniem stosownego wniosku.

(dowód: akta kontroli str. 346-348)

3. Spółka nie prowadziła jednolitej, całościowej ewidencji dotyczącej eksploatacji ujęć i SUW, nie ewidencjonowała obserwacji lustra wody statycznego i dynamicznego, do czego była zobowiązana pozwoleniem wodnoprawnym, a analizę odprowadzanych wód nadosadowych prowadzono rzadziej niż przewidziano w pozwoleniu wodnoprawnym (wymagane co dwa miesiące). I tak, w przypadku SUW Mirocin Średni, Lasocin i Książ Śląski badania przeprowadzono:

- w 2013 r. czterokrotnie w Książu Śląskim i pięciokrotnie w Lasocinie i Mirocinie Średnim,
- w 2014 r. jednokrotnie w ww. punktach,
- w I połowie 2015 r. jednokrotnie w ww. punktach.

(dowód: akta kontroli str. 387-424, 435-436)

Kierownik ZWiK wyjaśniła, że *pomiary lustra wody były wykonywane, jednak nie dokonano wpisów z pomiaru. Obecnie zgodnie z wytycznymi Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego zwiększono częstotliwość badań i przygotowano specjalne formularze do zapisów wyników.*

Kierownik wyjaśniła również, m.in. że:

- przygotowała wzór ewidencji, który został przekazany konserwatorom,
- nie zna przyczyn prowadzenia analizy wód nadosadowych rzadziej niż w pozwoleniu wodnoprawnym.

Kierownik ZWiK zadeklarowała, że ewidencja prowadzona będzie pod jej nadzorem jednolicie i całościowo obejmując dane związane z bieżącą eksploatacją i konserwacją ujęć.

(dowód: akta kontroli str. 349-352, 566-568)

4. W przypadku ujęcia wód podziemnych w Koźuchowie przy ul. Elektrycznej z ustanowioną strefą ochronną ujęcia wody, teren ochrony bezpośredniej nie jest ogrodzony – brak ogrodzenia od strony północnej, wschodniej i południowej, co powoduje, że brak jest ograniczeń wstępu osób nieupoważnionych. Tym samym naruszono art. 53 ust. 3 ustawy Prawo wodne, zgodnie z którym teren ochrony

⁵⁵ Decyzja Burmistrza Koźuchowa NR 1-1/08/2015 z 6.08.2015 r.

⁵⁶ Zgodnie z art. 87 ust. 2 ww. ustawy podczas przewozu drogowego wykonywanego na potrzeby własne kontrolowany jest obowiązany mieć przy sobie i okazywać na żądanie uprawnionego organu kontroli, wypis zaświadczenia.

bezpośredniej należy ogrodzić; na ogrodzeniu należy umieścić tablice zawierające informacje o ujęciu wody i zakazie wstępu osób nieupoważnionych.

(dowód: akta kontroli str. 439, 834-844)

Prezes zarządu i Kierownik ZWiK wyjaśnili, że: *brak ogrodzenia spowodowany był licznymi kradzieżami i dewastacjami przez jednostki aspołeczne. Dodatkowo przejęcie części terenu przez Nadleśnictwo spowodowało brak możliwości dostępu, w celu ewentualnego ogrodzenia terenu (które częściowo znajdowałoby się na terenie nienależącym do spółki). W związku z powyższą sytuacją zostaną podjęte działania mające na celu uregulowanie terenu ochrony bezpośredniej, w związku z prowadzonymi obecnie pracami w SUW przy ul. Elektrycznej, kwestia strefy ochrony bezpośredniej i ogrodzenia zostanie uporządkowana.*

(dowód: akta kontroli str. 453, 566-568, 576-579)

5. W odniesieniu do części sieci kanalizacyjnej nie podłączonej do oczyszczalni w Podbrzeziu Dolnym⁵⁷, Spółka nie posiada pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie do rzeki Kożusznica ścieków⁵⁸.

Miejsce wprowadzenia ww. ścieków, znajduje się we wcześniejszym biegu rzeki niż miejsce wprowadzania oczyszczonych ścieków z oczyszczalni w Podbrzeziu Dolnym. Odnosząc się do możliwości ustalenia jakości i parametrów nieoczyszczonych ścieków Prezes zarządu stwierdził jedynie, że obecnie można tego dokonać poprzez pobieranie próbek wód rzeki Kożusznicy poniżej i powyżej wylotu ścieków z oczyszczalni z Podbrzezia Dolnego - pobierano próbki powyżej wylotu z oczyszczalni (przez mostkiem na ul. Zygmuntowskiej) oraz 10 mb za wylotem. W punkcie przy ul. Polnej nie pobierano natomiast próbek wprowadzanych ścieków. Ponadto zgodnie z harmonogramem badań wewnętrznych prowadzone są badania rzeki Kożusznicy w punkcie za wylotem z oczyszczalni.

W sprawie braku pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie do rzeki Kożusznica ścieków pochodzących z sieci kanalizacyjnej nie podłączonej do oczyszczalni i nieponoszenia przez Spółkę opłat podwyższonych za korzystanie ze środowiska Prezes zarządu uzasadniał to tym, że spółka została zwolniona z przedmiotowych opłat decyzją Marszałka Województwa Lubuskiego nr DW.II. DR.7643-7/9/2008 z dnia 26.02.2008 w związku z realizacją Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych i wybudowaniem oczyszczalni ścieków. Mając na uwadze fakt, że spółka w dalszym ciągu realizuje ww. program, który do końca 2015 r. narzuca obowiązek uporządkowania gospodarki ściekowej na terenie aglomeracji Kożuchów, a także zgodnie z przepisami wprowadzonymi ustawą z dnia 30 maja 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw, od 31.12.2015 r. Spółka będzie obciążana podwyższonymi opłatami za korzystanie ze środowiska w związku z niewywiązywaniem się z obowiązków zawartych w dyrektywie ściekowej – 91/271/EWG.

Prezes zarządu poinformował⁵⁹, że w dniu 23.09.2015 r. wydał polecenie zadymienia wskazanych odcinków kanalizacji i ustalenia stanu faktycznego. Wszelkie ujawnione w wyniku w/w kontroli nieprawidłowości zostaną usunięte w terminie 60 dni. Ponadto wyjaśnił, że opłaty za korzystanie ze środowiska zostaną obliczone zgodnie z obowiązującymi przepisami, a spółka będzie wnioskowała o ich

⁵⁷ Wg ustaleń NIK, ul. 1 Maja, ul. Kolorowa, ul. Drzymały, ul. Polna w Kożuchowie.

⁵⁸ W sytuacji braku pozwolenia na wprowadzanie ścieków z ww. odcinka Spółka powinna ponosić opłaty podwyższone za korzystanie ze środowiska, o których mowa w art. 276 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska. Zgodnie z tym przepisem podmiot korzystający ze środowiska bez uzyskania wymaganego pozwolenia lub innej decyzji ponosi opłatę podwyższoną za korzystanie ze środowiska. Kontroli NIK nie przedstawiono decyzji w/s odroczenia opłat za korzystanie ze środowiska wydanej na wniosek Spółki (art. 317 Prawo ochrony środowiska).

⁵⁹ W odpowiedzi na zawiadomienie skierowane w oparciu o art. 51 ust. 1 ustawy o NIK.

odroczenie na czas realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

(dowód: akta kontroli str. 187, 190, 288, 442, 445-447, 577, 579-588, 595, 845-853)

W projekcie WPRiM na lata 2015-2017 ujęta jest inwentaryzacja sieci oraz wykonanie dokumentacji na budowę kanalizacji sanitarnej wraz z rozdzieleniem kanalizacji deszczowej, która jest obecnie kanalizacją niedopływającą do oczyszczalni ścieków, a także podłączenie ul. Polnej.

(dowód: akta kontroli str. 281, 807-809)

6. Badanie wzorca umownego i 10 umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zawartych z odbiorcami wody (i dostawcami ścieków) będących konsumentami wykazało, że umowy zawierały niedozwolone klauzule umowne, ujęte w rejestrze klauzul niedozwolonych opublikowanym przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, pod nr 3804, 3806, 4796. We wzorcu i w umowach zapisano, że:

- w przypadku czasowej niesprawności wodomierza głównego, łączną ilość pobranej wody ustala się na podstawie średniego zużycia wody w okresie sześciu miesięcy przed stwierdzeniem niesprawności tego wodomierza, a gdy nie jest to możliwe, na podstawie średniego zużycia wody w roku poprzednim i liczby miesięcy niesprawności wodomierza (§ 10 umowy) – postanowienie ujęte pod nr 3804 w rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonym przez Prezesa UOKiK;
- przedsiębiorstwo ma prawo odciąć dostawę wody do nieruchomości lub zamknąć przyłącze kanalizacyjne, zawiadamiając na co najmniej 20 dni wcześniej powiatowego inspektora sanitarnego, burmistrza oraz Odbiorcę jeżeli stwierdzono celowe uszkodzenie albo pominięcie wodomierza lub urządzenia pomiarowego (§ 11 pkt 4 umowy) – postanowienie ujęte pod nr 3806 w ww. rejestrze;
- w przypadku zmiany przez Odbiorcę adresu do korespondencji wskazanego w umowie bez powiadomienia o tym przedsiębiorstwa korespondencję oraz faktury wysłane na wskazany w umowie adres i nazwę uważa się za doręczone Odbiorcy (§ 14 ust. 3 umowy) – postanowienie ujęte pod nr 4796 w ww. rejestrze.

(dowód: akta kontroli, str. 361-385)

Prezes zarządu wyjaśnił, że wzorzec umowy na dzień dzisiejszy zawiera klauzule niedozwolone [...] jednakże w momencie opracowywania wzorca i wdrożenia go do stosowania (rok 2011) klauzule powyższe nie figurowały w rejestrze [...] Spółka nie śledziła dalszych wpisów i umowy nie uaktualniała. Dopiero w 2014 r. po szkoleniu opracowano nowy wzorzec umowy, który ze względu na nawał prac związanych z inwestycjami wodociągowo-kanalizacyjnymi, małą obsadą personalną ZWiK, a także dużą ilością umów zawartych z odbiorcami wody – nie został wdrożony. Spółka niezwłocznie prześle wzorzec do UOKiK celem jego weryfikacji i zostanie on w trybie pilnym wdrożony w życie.

(dowód: akta kontroli str. 576-578)

7. Obowiązujące w okresie od 1.01.2013 r. do chwili obecnej taryfy nie eliminują subsydiowania skrośnego⁶⁰ pomiędzy rodzajami działalności. Działalność w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków zamknęła

⁶⁰ Subsydiowanie skrośne - pokrywanie kosztów dotyczących jednego rodzaju prowadzonej przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne działalności gospodarczej lub jednej z grup taryfowych odbiorców usług przychodami pochodzącymi z innego rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej lub od innej taryfowej grupy odbiorców (§ 2 pkt 2 rozporządzenia w/s określania taryf).

się stratami: 739,6 tys. zł na koniec 2013 r.⁶¹ i 74,2 tys. zł na koniec 2014 r.⁶². Na dzień 30.06.2015 r. ww. działalność przyniosła stratę w wysokości 213 tys. zł. Zatem nastąpiło finansowanie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków z innej działalności prowadzonej przez Spółkę (w szczególności w 2013 r. straty były niższe) lub pomiędzy zbiorowym zaopatrzeniem w wodę, a zbiorowym odprowadzaniem ścieków (w szczególności w 2014 r.) Zgodnie z § 3 pkt 1 lit. c rozporządzenia w/s określania taryf przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne opracowuje taryfę dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków w sposób zapewniający eliminowanie subsydiowania skrośnego, z § 13 ust. 2 pkt 3 ww. rozporządzenia taryfowe ceny i stawki opłat powinny być kalkulowane i różnicowane w taki sposób, żeby zapewnić eliminację subsydiowania skrośnego.

(dowód: akta kontroli str. 11-114)

Z wyjaśnień Członka zarządu, głównego księgowego wynika, że *ceny i stawki opłat za wodę i ścieki ustalone zostały przez Spółkę na takim poziomie i tak zróżnicowane, aby zapewnić nie tylko samofinansowanie przedsiębiorstwa i motywowanie usługobiorców do racjonalnego korzystania z wody oraz ograniczenia zanieczyszczania ścieków, ale także eliminację subsydiowania skrośnego. Jednakże nie udało się Spółce zrealizować przyjętych założeń i w konsekwencji nie udało się wyeliminować subsydiowania skrośnego w zakresie działalności zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków. Nie udało się również Spółce uniknąć finansowania działalności wodno-kanalizacyjnej z innej działalności prowadzonej przez Spółkę. Przy opracowaniu kolejnej taryfy, która ma wejść w życie od stycznia 2016 roku nieprawidłowości te zostaną usunięte.*

(dowód: akta kontroli str. 198, 202)

8. Podejmowane działania zmierzające do wyegzekwowania zaległości od odbiorców usług nie były skuteczne, a należności w łącznej wysokości 24.296,66 zł w związku z brakiem działań zmierzających do przerwania biegu przedawnienia, uległy do końca 2014 r. przedawnieniu. Spółka nie podejmowała na bieżąco stosownych działań, pozwalających na ustalenie wielkości długu lub jego odpisanie w sytuacji przedawnienia, nie dokonywano również odcięcia wody, aby zadłużenie nie przyrastało. I tak, w sprawie:

- dłużnika⁶³, którego zaległość wyniosła 7.100,21 zł i dotyczyła lat 2011-2015 wysłano jedynie wezwania do zapłaty, ostatnie w 2012 r., a dopiero w 2014 r. wszczęto procedurę odcięcia wody⁶⁴. Przez okres trzech lat ZWiK fakturował zużycie wody na osobę nieżyjącą. Pomimo, że dłużnik nie żył nie podjęto działań zmierzających do uregulowania stanu prawnego. W trakcie kontroli dokonano korekty naliczenia należności za okres od II-XII 2014 r. w kwocie 1.396,78 zł. Członek zarządu, główna księgowa zadeklarowała, że do końca 2015 r. sprawa ta zostanie uregulowana we współpracy z radcą prawnym;
- czterech dłużników⁶⁵, których zaległość wyniosła odpowiednio: 6.318,51 zł, 5.043,22 zł, 5.026,65 zł i 4.380,30 zł Spółka nie posiada dokumentacji dotyczącej windykacji zaległości, a biorąc pod uwagę że są one ujęte w księgach

⁶¹ Wg „analizy styczeń – grudzień 2013” w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę - strata 507,9 tys. zł, zbiorowego odprowadzania ścieków - strata 231,7 zł.

⁶² Wg „analizy sprzedaży i kosztów działalności spółki USKOM za okres od 1.01.2014 r. do 31.12.2014 r. zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę - zysk 42,8 tys. zł, a zbiorowego odprowadzania ścieków- strata 116.993,34 zł.

⁶³ Nr konta 200-1-23447.

⁶⁴ Wody nie odcięto, ponieważ ustalono, że główny najemca nie żyje od 2010 r., a w lokalu nikt nie przebywa wg protokołu oględzin z 17.02.2014 r.

⁶⁵ Nr konta 200-1-0107, 200-1-0092, 200-1-3594, 200-1-3535.

rachunkowych co najmniej od 2007 r., uległy przedawnieniu. Członek zarządu, główna księgową zadeklarowała, że na dzień 31.12.2015 r. Spółka spisze przedawnione zaległości i wyjaśni te sprawy;

- dłużnika⁶⁶, do dnia kontroli przedawniło się 117,50 zł⁶⁷, a należności przedawnione były wykazywane w księgach rachunkowych. Ponadto pracownik windykacji skierował w 2014 r. sprawę do ZWiK celem wdrożenia procedury odcięcia wody, natomiast wody nie odcięto z powodu problemów z dostępem do zaworu. Specjalista ds. windykacji (B. Dż.) wyjaśniła, że posiada informacje, że dłużnik jest bezrobotny, bez prawa do zasiłku, korzysta z pomocy MOPS, a ponadto informował, iż z braku dochodów nie będzie płacił za wodę, w związku z czym nie wysyłano wezwań do zapłaty. Członek zarządu, główna księgową zadeklarowała, że na dzień 31.12.2015 r. spółka spisze zaległość;
- dwóch dłużników⁶⁸, którzy posiadają zaległości w wysokości odpowiednio 4.867,18 zł i 4.683,10 zł kierowano wezwania do zapłaty, jednak spraw nie skierowano do sądu celem uzyskania nakazu zapłaty. Przedawnieniu uległa zaległość w wysokości odpowiednio 1.523,52 zł i 1.886,96 zł. Ponadto nie odcięto wody. Członek zarządu, główna księgową wyjaśniła, że spółka nie ma możliwości wyegzekwowania należności, z uwagi na niską adaptację społeczną dłużników, którzy nie pracują, utrzymują się ze środków pomocy społecznej i zadeklarowała, że na dzień bilansowy zostanie utworzony odpis aktualizujący zaległość.

Takie same przyczyny niekierowania spraw na drogę sądową wskazywała specjalista ds. windykacji. Zgodnie z wyjaśnieniami specjalisty ds. rozliczeń (J.O.) – odcięcia wody nie dokonano, ponieważ jest to budynek socjalny, najemcy tych lokali korzystają ze wspólnych pomieszczeń sanitarnych.

(dowód: akta kontroli str. 541 - 543, 553-557, 559-565)

Były Prezes zarządu odnosząc się do nieodcinania dostaw wody wyjaśnił: *przypuszczam, że jeżeli nie została wszczęta procedura mogło to wynikać ze względów technicznych tj. braku możliwości odcięcia. Należy podkreślić, że w Koźuchowie w nieznanym mi okresie została podjęta kardynalna decyzja ówczesnego zarządu, w wyniku której zawarto umowy bezpośrednio z najemcami/właścicielami mieszkań w blokach będących w zarządzie spółki. Taka sytuacja spowodowała, że płatnikiem nie jest wspólnota mieszkaniowa, a poszczególny właściciel bądź najemca mieszkania. Istnieje więc trudność w odcięciu lokalu na drugim piętrze ponieważ pozostali nie będą mieli wody.*

(dowód: akta kontroli str. 453, 454)

Spośród ww. dłużników, którym nie odcięto wody jeden⁶⁹ był współwłaścicielem lokalu, dla którego zarządcą jest USKOM.

(dowód: akta kontroli str. 735)

9. Jeden z członków rady nadzorczej Spółki, który pełni tę funkcję od 26.05.2015 r., w okresie od 24.06.2015 r. był również członkiem rady nadzorczej w spółce Gorzowski Rynek Hurtowy S.A. w Gorzowie Wielkopolskim. W spółkach tych udział jednostek samorządu terytorialnego przekracza odpowiednio 50% kapitału zakładowego i 50% liczby akcji.

Tym samym ww. pełnił funkcje, o których mowa w art. 2 ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi, naruszając art. 4 ust. 1

⁶⁶ Nr konta 200-1-1987, którego zaległość wyniosła 5.108,33 zł.

⁶⁷ Na część należności za wodę w łącznej wysokości 373,81 zł nie podejmowano żadnych działań, ponieważ na wcześniej powstałe należności za wodę 4.734,52 zł i odsetki 1.993,21 zł, płatne do 16.08.2010 r. uzyskano nakaz zapłaty, a komornik umorzył postępowanie wskutek bezskuteczności.

⁶⁸ Nr konta 200-1-22259 i 200-1-23435.

⁶⁹ Nr konta 200-1-23447.

ww. ustawy. Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi jedna osoba może być członkiem rady nadzorczej tylko w jednej spośród spółek, o których mowa w art. 1 pkt 4-7 (tj. w szczególności: jednoosobowych spółek prawa handlowego utworzonych przez jednostki samorządu terytorialnego albo spółek prawa handlowego, w których udział jednostek samorządu terytorialnego przekracza 50% kapitału zakładowego lub 50% liczby akcji). Członek rady nadzorczej wyjaśnił, że wyrażając zgodę na objęcie funkcji członka ww. rad nadzorczych kierował się opiniami prawnymi, w związku z wątpliwościami interpretacyjnymi dotyczącymi powołanych przepisów.

Ww. nieprawidłowość została w trakcie kontroli usunięta. W dniu 26.08.2015 r. ww. członek rady nadzorczej USKOM zrezygnował z pełnienia funkcji członka rady nadzorczej w spółce Gorzowski Rynek Hurtowy S.A.

(dowód: akta kontroli, str. 638, 702-734)

Uwagi dotyczące badanej działalności

Dotychczasowe strefy ochronne ujęć wody są na terenie Gminy niewystarczające, aby została zapewniona nieprzerwana dostawa wody odpowiedniej jakości, na co wskazują skażenia wody. Zasadnym byłoby zatem podjęcie działań zmierzających do ustanowienia stref ochronnych ujęć wody.

Ocena częściowa

Spółka rzetelnie realizowała działania w zakresie kontroli jakości wody przeznaczonej do spożycia, w szczególności sytuacji wystąpienia skażeń wody. Zbadane inwestycje zostały prawidłowo wykonane. Nie wykonywano jednak części obowiązków wynikających z pozwoleń wodnoprawnych na pobór wody, dotyczących ewidencjonowania lustra wody, co nabiera szczególnego znaczenia w okresie suszy hydrologicznej. Ustalona strefa ochrony bezpośredniej ujęć wody nie została ogrodzona. Pomimo, że ścieki z kanalizacji niepodłączonej do oczyszczalni trafiały do rzeki Kożusznica, Spółka nie posiadała pozwolenia wodnoprawnego i nie płaciła opłat podwyższonych za korzystanie ze środowiska, co jest niezgodne z zasadą zanieczyszczający płaci⁷⁰.

Obowiązująca taryfa nie eliminuje finansowania skrośnego pomiędzy rodzajami działalności Spółki, a umowy z konsumentami, w oparciu o które następuje dostawa wody zawierają klauzule niedozwolone. Spółka nieskutecznie prowadziła windykację zaległości za wodę, w wyniku czego dopuszczono do przedawnienia części tych należności.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁷¹, wnosi o:

1. Opracowanie taryfy za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków pozwalającej na samofinansowanie się działalności i eliminację subsydiowania skrośnego.
2. Zaprowadzenie ewidencji księgowej pozwalającej na wydzielenie kosztów stałych i zmiennych, przychodów w odniesieniu do poszczególnych taryf oraz dokonanie alokacji niezbędnych przychodów według taryfowych grup odbiorców usług.

⁷⁰ Dyrektywa 2004/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu - ustanawia zasady odpowiedzialności administracyjnej za szkody w środowisku w oparciu o zasadę zanieczyszczający płaci.

⁷¹ Dz.U. z 2015 r., poz. 1096.

3. Prowadzenie skutecznych działań zmierzających do ograniczenia strat wody.
4. Sporządzenie inwentaryzacji użytkowanych w sieci wodociągowej rur cementowo-azbestowych.
5. Wyeliminowanie z umów na dostawy wody niedozwolonych klauzul umownych.
6. Wypełnianie obowiązków wynikających z pozwoleń wodnoprawnych na pobór wody, w szczególności dotyczących ewidencji lustra wody, zgodnie z wymogami pozwoleń.
7. Zabezpieczenie ujęcia wody przy ul. Elektrycznej w Koźuchowie, poprzez uregulowanie strefy ochrony bezpośredniej stosownie do obecnych warunków i potrzeb i ogrodzenie terenu.
8. Uporządkowanie sytuacji związanej z niepodłączeniem części kanalizacji do oczyszczalni ścieków w Podbrzeziu Dolnym odpowiednio pod względem faktycznym (ustalenie rzeczywistego przebiegu sieci) i prawnym (wdrożenie odpowiednich mechanizmów przewidzianych w Prawie wodnym i Prawie ochrony środowiska).

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, dnia 30 września 2015 r.

Kontroler
Lidia Sobkowiak-Mariasz
specjalista kontroli państwowej

.....
Podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze

Dyrektor
Zbysław Dobrowolski

.....
Podpis